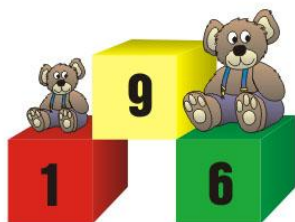

PRZEDSZKOLE

Profilaktyka logopedyczna

Kto to jest LOGOPEDA?

Logopeda to jest ktoś,
kto językiem robi coś!
Otwiera buzię albo zamyka
i mówi, że to gimnastyka!
Przed lustrem miny stroi,
śmiesznym być, on się nie boi!
Otwiera buzię, kręci i kłapie,
czasem w zabawie rurką coś złapie.
Potem dmuchanie, połykanie
i z głoską „r” zrobimy -pranie.
Ewentualnie czubek języka
w buzi -”szumiąc” podniebienia dotyka.
Dobrze, gdy uśmiech też poćwiczymy,
bo wszystkie „syczki” tak zaliczymy!
A na dokładkę powiem Wam,
że ja z Logopedą często w gry- gram!

Alicja Iwanowska

„Z misiem uczę się mówić”

autorki projektu profilaktyki logopedycznej:

mgr Aleksandra Kozłowska logopeda

mgr Jolanta Jabłońska nauczyciel

Treści programowe:

1. Fizyczny obszar rozwoju dziecka:

- uczestniczy w zabawach ruchowych, w tym rytmicznych, muzycznych, naśladowczych z przyborami lub bez nich;
- wykonuje podstawowe ćwiczenia kształtujące nawyk utrzymania prawidłowej postawy ciała;
- wykonuje podstawowe ćwiczenia kształtujące nawyk utrzymania prawidłowej postawy ciała;
- wykazuje sprawność ciała i koordynację w stopniu pozwalającym na rozpoczęcie systematycznej nauki czynności złożonych.

2. Emocjonalny obszar rozwoju dziecka

- rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje, próbuje radzić sobie z ich przeżywaniem;
- przeżywa emocje w sposób umożliwiający mu adaptację w nowym otoczeniu;
- przedstawia swoje emocje i uczucia, używając charakterystycznych dla dziecka form wyrazu;
- rozstaje się z rodzicami bez lęku, ma świadomość, że rozstanie takie bywa dłuższe lub krótsze;
- szuka wsparcia w sytuacjach trudnych dla niego emocjonalnie; wdraża swoje własne strategie, wspierane przez osoby dorosłe lub rówieśników;
- zauważa, że nie wszystkie przeżywane emocje i uczucia mogą być podstawą do podejmowania natychmiastowego działania, panuje nad nieprzyjemną emocją, np. podczas czekania na własną kolej w zabawie lub innej sytuacji.

3. Społeczny obszar rozwoju dziecka

- używa zwrotów grzecznościowych podczas powitania, pożegnania, sytuacji; wymagającej przeproszenia i przyjęcia konsekwencji swojego zachowania
- obdarza uwagę inne dzieci i osoby dorosłe;
- komunikuje się z dziećmi i osobami dorosłymi, wykorzystując komunikaty werbalne i pozawerbalne; wyraża swoje oczekiwania społeczne wobec innego dziecka, grupy.

4. Poznawczy obszar rozwoju dziecka

- wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą komunikatów pozawerbalnych;
- wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą języka mówionego, posługuje się językiem polskim w mowie zrozumiałej dla dzieci i osób dorosłych, mówi płynnie, wyraźnie, rytmicznie,

poprawnie wypowiada ciche i głośne dźwięki mowy, rozróżnia głoski na początku i końcu w wybranych prostych fonetycznie słowach;

- wykonuje własne eksperymenty językowe, nadaje znaczenie czynnościom, nazywa je, tworzy żarty językowe i sytuacyjne, uważnie słucha i nadaje znaczenie swym doświadczeniom;
- eksperymentuje rytmem, głosem, dźwiękami i ruchem;
- chętnie uczestniczy w zbiorowym muzykowaniu; wyraża emocje i zjawiska pozamuzyczne różnymi środkami aktywności muzycznej; aktywnie słucha muzyki; wykonuje lub rozpoznaje melodie, piosenki.

Do kogo skierowany jest projekt:

Projekt jest skierowany do dzieci 3-letnich, rozpoczynających edukację przedszkolną oraz ich rodziców i opiekunów.

Kto uczestniczy w realizacji projektu:

W realizacji projektu uczestniczą nauczycielki, które będą prowadziły od września grupę dzieci rozpoczynających edukację przedszkolną, logopeda oraz nauczyciele prowadzący spotkania adaptacyjne dla przyszłych przedszkolaków naszej placówki.

Koordinatorem programu profilaktyki logopedycznej jest przedszkolny logopeda.

Cele:

- stymulowanie prawidłowego rozwoju językowego dzieci rozpoczynających edukację przedszkolną oraz zapobieganie powstawaniu zaburzeń mowy;
- wzbogacanie słownictwa czynnego i biernego;
- usprawnianie motoryki narządów artykulacyjnych;
- rozwijanie percepcji słuchowej;
- doskonalenie umiejętności komunikacyjnych dziecka oraz posługiwania się własnym aparatem mowy;
- nawiązanie dobrych kontaktów z dziećmi oraz ich rodzicami w Krainie Misiów.

Charakterystyka rozwoju mowy u dziecka w wieku przedszkolnym:

Rozwój mowy, mimo że jest uwarunkowany genetycznie, możliwy jest jedynie w kontaktach z innymi ludźmi, ze środowiskiem społecznym. Mówimy wiele godzin dziennie, najczęściej swobodnie, gładko i bez wysiłku, nie pamiętając o tym, że we wczesnym dzieciństwie uczyliśmy się mówić z wielkim trudem i że nauka ta trwa długo - kilka pierwszych lat życia. W rozwoju mowy wyodrębniają się charakterystyczne okresy, których czas trwania można w przybliżeniu określić w sposób następujący:

1. okres melodii, zwany też okresem przygotowawczym (0 – 1 r. ż.);
2. okres wyrazu (1 – 2 r. ż.);
3. okres zdania (2 – 3 r. ż.);
4. okres swoistej mowy dziecięcej (3 – 7 r. ż.).

W wychowaniu przedszkolnym ważne są szczególnie dwa ostatnie okresy.

Okres zdania jest przełomowy w rozwoju mowy, gdyż dziecko przyswaja sobie podstawy systemu leksykalnego i morfologicznego języka.

W tym czasie dziecko powinno już wypowiadać głoski: p, b, m, f, w, k, g, ch, t, d, n, l, ś, ź, ć, dź, ń oraz zmiękczone: pi, bi, mi, ki, gi.

Pod koniec tego okresu mogą pojawiać się już głoski: s, z, c, dz, a nawet: sz, ź, cz, dź. Wymienione głoski nie zawsze są pełnowartościowe, bywają zastępowane innymi, łatwiejszymi głoskami, ze względu na niską sprawność narządów artykulacyjnych.

Okres swoistej mowy dziecięcej – dziecko 3 letnie

W tym wieku dziecko potrafi porozumieć się z otoczeniem, mowa jego jest już w pewnym stopniu ukształtowana. Nie jest jednak pozbawiona błędów, a jej rozwój odbywa się w dalszym ciągu.

Dziecko zaczyna odróżniać dźwięki s, z, c, dz od ich miękkich odpowiedników.

Powinno wymawiać wszystkie samogłoski ustne i nosowe: a, o, e, u, i, y, a, ę, chociaż w mowie mogą występować odstępstwa, np. zamiana samogłosek: a=o, e=a, i=y. Jest to związane z niewykształconą sprawnością narządów artykulacyjnych.

Powinny występować również spółgłoski twarde i zmiękczone: m, mi, b, bi, p, pi, f, fi, w, wi, ś, ć, ź, dź, ń, k, g, ki, gi, ch, t, d, n, l, li, j, ł.

Mogą pojawić się głoski: s, z, c, dz, a nawet sz, ź, cz, dź.

Najczęstsze błędy językowe pojawiające się u trzylatków, które mogą utrzymywać się do 5 roku życia to:

- opuszczanie sylaby początkowej lub końcowej (zupa pomidorowa = zupa midolowa, lokomotywa - komotywa);
- przestawianie głosek w wyrazie (ławka = wałka);
- tworzenie nowych wyrazów (zadzwoić + telefonować = zatelefonić, żelazko = prasowaczka, oparcie krzesła = opieranka);
- głoska r może być wymawiana, jako j lub l, ewentualnie, jako ł;
- zamiast f występuje często ch i odwrotnie.

Okres swoistej mowy dziecięcej – dziecko 4 letnie

W tym wieku dziecko potrafi już mówić o przeszłości i przyszłości. Zadaje mnóstwo pytań.

Utrwalają się głoski s, z, c, dz, dziecko nie powinno ich zamieniać na ich zmiękczone odpowiedniki ś, ź, ć, dź. Głoski sz, ż, cz, dż dziecko może wymieniać na s, z, c, dz - jest to tzw. seplenienie fizjologiczne. Pojawia się głoska r, choć jej brak nie powinien jeszcze niepokoić.

Może pojawić się tzw. hiperpoprawność związana z opanowaniem nowych, trudnych głosek np. zastępowanie głosek s, z, c, dz, przez sz, ż, cz, dż - np.: sztół, czukierek.

Okres swoistej mowy dziecięcej – dziecko 5 letnie

W tym wieku mowa dziecka w powinna być zrozumiała, a wypowiedzi dziecka wielozdaniowe.

Dziecko potrafi już bezbłędnie powtórzyć sz, ż, cz, dż, choć w mowie potocznej mogą wciąż być zastępowane przez s, z, c, dz. Głoska r powinna być już wymawiana, chociaż często pojawia się dopiero w tym okresie.

Wypowiedzi są zwykle poprawne gramatycznie, uwzględniają kolejność zdarzeń i zależności przyczynowo - skutkowe. Dziecko potrafi wyjaśnić znaczenie słów, opisać cechy przedmiotów i możliwość ich zastosowania. Dziecko chętnie poprawia innych i samego siebie, szukając prawidłowego brzmienia wyrazu.

Okres swoistej mowy dziecięcej – dziecko 6 letnie

W tym wieku dziecko powinno już prawidłowo wymawiać wszystkie głoski, oraz powinno:

- poprawnie wymawiać wszystkie dźwięki nawet te najtrudniejsze do opanowania czyli głoski sz, ż, cz, dż oraz r;
- umieć porównywać (odnajdywać różnice i podobieństwa) oraz klasyfikować przedmioty pod względem wielkości, kształtu, koloru, ciężaru, funkcji użytkowej;
- wyklaskiwać ilość sylab w słowie;
- określać położenie przedmiotu względem otoczenia (nad, pod, obok, między, wewnątrz itp.);
- określać kierunek (do tyłu, na wprost, w bok itp.).

Niezakończony rozwój mowy:

Niezakończony proces nabywania podsystemu fonetyczno-fonologicznego stwierdzamy, gdy do piątego roku życia dziecka w jego wymowie występują substytucje głoskowe, które nie wykraczają poza zbiór głosek polskich. Najczęściej głoski trudniejsze zastępowane są przez łatwiejsze artykulacyjnie. Tak może dziać się np. z trudną artykulacyjnie głoską r – często zastępowana jest głoską j lub l.

Jeśli przyjmiemy, że granicą umowną na formowanie się systemu fonetyczno-fonologicznego jest wiek 6 lat, to po jej przekroczeniu stwierdzamy **opóźniony rozwój mowy**. Inaczej mówiąc dziecko, które rozpoczyna naukę czytania, powinno mieć w pełni opanowany system fonologiczno-fonetyczny, by móc zapoznać się z językiem pisanym. (J. Cieszyńska)

O **wadzie wymowy** można mówić w przypadku, gdy występujące odchylenia od normy nie są właściwe dla przebiegu rozwoju mowy dziecięcej. Wiele z nich stanowi normę w danym wieku i wynika z nieukończonego jeszcze rozwoju mowy. Dlatego ogromnie ważna jest znajomość poszczególnych jego etapów. Jedną z istniejących w polskiej literaturze definicji wad wymowy określa ją, jako zaburzenie artykulacji przejawiające się nieprawidłową realizacją fonemów, czyli odnosi się do dźwiękowej strony języka. Może dotyczyć zarówno jednego, jak i wielu dźwięków. Według tego rozumienia głoski mogą być deformowane (dyslalia właściwa), zastępowane innymi głoskami (substytucje – paralalia) oraz opuszczane (elizja – mogilalia). Inna klasyfikacja wad wymowy wywodzi się z foniatry i obejmuje m.in.:

- rotacyzm (reranie) – nieprawidłowa wymowa głoski r;
- sygmatyzm (seplenienie) – nieprawidłowa wymowa głosek trzech szeregów: syczącego (s, z, c, dz), ciszącego (ś, ź, ć, dź), szumiącego (sz, ż, cz, dż);
- lambdacyzm – nieprawidłowa wymowa głoski l;
- kappacyzm/gammacyzm – nieprawidłowa wymowa głoski k/g. Najczęściej są one zamieniane na głoski t/d;
- mowa bezdźwięczna – nieprawidłowa realizacja cechy dźwięczności (woda-fota, żaba-szapa).

Dyslalia stanowi największą grupę wad wymowy na etapie nauczania początkowego.

Diagnoza logopedyczna:

Diagnozowanie dzieci może odbyć się wyłącznie po wyrażeniu przez rodziców zgody na objęcie dziecka opieką logopedyczną na terenie przedszkola. Odpowiednie formularze do wypełnienia rozdawane są na zebraniach we wrześniu.

Diagnoza logopedyczna to nic innego jak rozmowa kierowana, podczas której można usłyszeć wszystkie substytucje i deformacje głosek oraz nawiązać z dzieckiem kontakt. Zazwyczaj układana jest wspólnie zabawna historyjka obrazkowa, którą następnie dziecko opowiada. Czasami wykorzystywana jest również zabawa kierowana.

Po wstępnym badaniu, gdy logopeda już wie, na jakie głoski powinien zwracać szczególną uwagę, można przeprowadzić pogłębione badanie. Badający wykorzystuje do tego pacynki lub figurki zwierząt. Dziecko jest proszone, aby nauczyło pacynkę mówić. Zadaniem dziecka jest powtarzanie sylab, słów i zdań wypowiedzianych przez logopeda. Jest to słownictwo, w którym występują poszczególne głoski z systemu języka polskiego.

Badanie jest formą zabawy, dziecko nie ma poczucia, że jego wymowa jest sprawdzana. Kiedy logopeda wie, które głoski są substytuowane lub deformowane, wystarczy kilka przykładów, by dokonać opisu indywidualnej realizacji.

Rodzice, których dzieci zostały zakwalifikowane do terapii, otrzymują pisemne zaproszenie na indywidualne konsultacje z logopedą. Podczas spotkania przeprowadzany jest wywiad logopedyczny, a także omówienie diagnozy i zasady współpracy.

W uzasadnionych przypadkach rodzice proszeni są o założenie zeszytu do zajęć logopedycznych, gdzie wklejane są ćwiczenia do pracy w domu.

Zajęcia logopedyczne odbywają się raz w tygodniu. Każde dziecko ma wyznaczony stały termin zajęć.

Zalecenia dla rodziców:

1. Zadbajmy o poprawność i bogactwo naszych wypowiedzi.
2. Zadbajmy o prawidłowy zgryz dziecka! Wady zgryzu są jedną z najczęstszych przyczyn powstawania wad wymowy.
3. Nie podawajmy dzieciom jedzenia w formie papek. Zachęcajmy do gryzienia warzyw i owoców.
4. Korzystajmy z usług specjalistów. Jeśli dziecko ma nieprawidłową budowę narządów mowy (rozszczypanie warg, podniebienia, wady zgryzu lub uzębienia), zapewnijmy mu opiekę specjalisty. Kontrolujmy stan słuchu, szczególnie w sytuacjach gdy dzieci często chorują, przeziębają się.
5. Ograniczmy dzieciom dostęp do programów telewizyjnych. Wybierajmy programy właściwe dla wieku dziecka, rozmawiajmy z dziećmi na temat obejrzanego programu, uczmy je budowania wypowiedzi.
6. Zwracajmy uwagę na prawidłowy sposób oddychania! Uczmy dzieci oddychania nosem. Jeśli dziecko oddycha przez usta, często ma otwartą buzię, chrapie w nocy, często ma zatkaany nos - skonsultujmy się ze specjalistą (laryngologiem, foniatrami, logopedami).

7. Zachęcajmy dzieci do zabaw usprawniających pracę języka i warg. Są to świetne ćwiczenia profilaktyczne. Jeśli dziecko mówi niewyraźnie, ma problemy artykulacyjne, należy skontaktować się z logopedą.
8. Zachęcajmy dzieci do mówienia, motywujemy je tak, by rozmowa była przyjemnością.

Zabawy i ćwiczenia stymulujące rozwój mowy:

Cel ogólny:	Cele szczegółowe:	Dziecko:
Rozumienie mowy	Stymulowanie rozwoju mowy/wzbogacanie słownictwa biernego	<ul style="list-style-type: none"> - różnicuje i wskazuje znane mu przedmioty (zabawki), np.: lala, miś, piłka - różnicuje i wskazuje znane mu czynności, np.: je, śmieje się, płacze, idzie - różnicuje i wskazuje części ciała i części zabawek, np.: oko, ucho, koło - różnicuje i wskazuje położenie przedmiotów, np.: na stole, w pudełku, za drzwiami - różnicuje i wskazuje wielkość, długość, szerokość, ilość, szybkość, np.: mały – duży, mało – dużo, wysoko – nisko, szybko – wolno - różnicuje i wskazuje stany emocjonalne, np.: wesoły - smutny - różnicuje i wskazuje kolory - różnicuje, wskazuje i kategoryzuje przedmioty ze względu na konkretne cechy, np.: małe – duże, wysoki – niski, gruby – chudy, czyste – brudne, zimne – gorące

<p>Rozwijanie języka ekspresywnego (semantyka i gramatyka)</p>	<p>Stymulowanie rozwoju mowy/wzbogacanie słownictwa czynnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nazywa osoby i przedmioty z najbliższego otoczenia - nazywa znane mu czynności - nazywa części ciała i części zabawek/znanych przedmiotów - porównuje i nazywa przedmioty, osoby oraz czynności przez nie wykonywane - wypowiada się na bliskie dziecku tematy - porównuje i nazywa cechy wyglądu zewnętrznego - wypowiada się na temat ilustracji - wyodrębnia elementy akcji, wiąże przyczynę ze skutkiem - układa i opowiada historyjkę obrazkową
<p>Usprawnianie motoryki narządów artykulacyjnych</p>	<p>Rozwijanie sprawności warg i języka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - parska - cmoka - nadyma policzki - unosi język do nosa - oblizuje wargi - dotyka językiem brody - naprzemiennie dotyka językiem górnych jedynek i górnych dziąseł - wysuwa i chowa język
<p>Rozwijanie percepcji słuchowej</p>	<p>Kształtowanie słuchu fonematycznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - naśladuje odgłosy znane z otoczenia, np.: przejeżdżająca karetka (e-o-e-o), odgłosy zwierząt - rozpoznaje i wskazuje na obrazku dany dźwięk

		<ul style="list-style-type: none"> - powtarza usłyszane sylaby - różnicuje i wskazuje słowa jednakowe i brzmiące podobnie - powtarza rymowanki, fragmenty wierszyków
--	--	---

Zabawy logopedyczne z misiami będą prowadzone podczas spotkań adaptacyjnych.

Kącik logopedyczny „Z misiem uczę się mówić”

Kącik ten, znajduje się w szatni przedszkolnej. To forma ogłoszeń, ulotek, informacji, itp. Jest on systematycznie wzbogacany o przydatne dla rodziców informacje związane z terapią logopedyczną.

Profilaktyka logopedyczna ma na celu przeciwdziałanie wystąpieniu wad wymowy. Powyższy projekt ma wspomóc rodziców w ich eliminowaniu i naprawianiu.

Razem możemy wiele zdziałać dla dobra dzieci.